

Fluencja werbalna w kategorii „imiona” – badania porównawcze dzieci sześć- i siedmioletnich

Verbal fluency in the category of names –
a comparative study of six- and seven-year-old children

Abstract: Examining verbal fluency of six- and seven-year-old children, in this article Ewelina Zajac presents results and analysis of her research on semantic verbal fluency in the field of proper names in the category “name.” In her research, Zajac has used the minute verbal fluency test, the most common and the simplest tool for neuropsychological diagnosis. The aim of the article is to describe the level of verbal fluency in terms of the ability to generate names by six- and seven-year-old children, which, in the future, may be helpful in determining a norm for this task for children in this age group. The research material has been collected in a group of 60 children. Based on the test results thus obtained, one can draw conclusions, among other things, concerning the quality of linguistic processes, the richness of vocabulary, and the level of semantic memory.

Key words: verbal fluency, children’s verbal fluency, proper names, names

Abstrakt: Przedmiotem rozważań jest badanie płynności (fluencji) słownej dzieci sześć- i siedmioletnich. W artykule przedstawiono wyniki oraz analizę badań dotyczących płynności słownej semantycznej w zakresie nazw własnych w kategorii „imiona”. Badanie wykonane zostało z użyciem minutowego testu fluencji słownej, który jest najbardziej rozpowszechnionym i najprostszym narzędziem do diagnozy neuropsychologicznej. Celem podjętym w artykule jest próba opisanie poziomu fluencji słownej w zakresie możliwości generowania imion przez dzieci sześć- i siedmioletnie, co w przyszłości przyczynić się może do ustalenia norm dla tego zadania dla dzieci w tej grupie wiekowej. Materiał badawczy zgromadzono w grupie badawczej liczącej 60 dzieci. Na podstawie uzyskanych wyników testu można wnioskować m.in. o jakości procesów językowych, bogactwie słownika leksykalnego czy poziomie pamięci semantycznej.

Słowa kluczowe: fluencja werbalna, płynność słowna dzieci, nazwy własne, imiona

Fluencją werbalną (płynnością słowną, ang. *verbal fluency*) nazywa się umiejętność przypominania słów, które są kodowane i konsolidowane, poczynając od wczesnego okresu nabywania doświadczeń językowych. Nabywanie kompetencji językowych to proces długofalowy, trwający przez całe życie człowieka. W różnych jego etapach można zaobserwować znaczące dla rozwoju mowy zmiany. „Już w życiu płodowym dziecko odbiera bodźce ze świata zewnętrznego: rozpoznaje głos matki i domowników, reaguje

na dźwięki, hałas i muzykę. Po urodzeniu sygnalizuje potrzeby za pomocą środków niewerbalnych. Stopniowo jako odbiorca komunikatów do niego kierowanych oraz mimowolny słuchacz wypowiedzi otaczających go osób poznaje język charakterystyczny dla członków rodziny oraz osób z nim przebywających” (Matusek, 2013, s. 25). Zagadnienie funkcji mowy u dzieci w wieku przedszkolnym można rozpatrywać w kontekście nauki mowy, błędów i wad wymowy, struktury wypowiedzi, zasobu słownictwa, a także potrzeb, którymi kieruje się dziecko, mówiąc o czymś (Żmudzka, 2020, s. 54). Proces uczenia się pojęć zaczyna się już we wczesnym dzieciństwie (między 9. a 20. miesiącem życia) wraz z sortowaniem przedmiotów przez dziecko i wybieraniem danego przedmiotu spośród innych. Początkowe czynności sortowania prowadzą stopniowo do generalizowania i klasyfikowania, które są podstawą uczenia się pojęć (Żmudzka, 2020, s. 62–63). Wiek przedszkolny zaś to czas, kiedy dzieci chcą wszystko nazwać, kiedy chcą nadawać imiona, etykiety. W okresie tym semantyka dzieci jest bardziej urozmaicona, określenia trafniejsze i dokładniejsze, zaznacza się silniejsza potrzeba tworzenia zbiorów, kategorii i uogólnień (Porayski-Pomsta, 1994, s. 61).

Uczenie się pojęć to nie tylko klasyfikowanie obiektów i formowanie kategorii, to nie tylko uczenie się nowych nazw albo słów, które pasują do danych klas przedmiotów i idei, ale to proces tworzenia wiedzy i organizowania wiadomości w struktury poznawcze. Polega on na „włączaniu rzeczy w klasy” i na rozpoznawaniu obiektów, które należą do danej klasy (Żmudzka, 2020, s. 59–60). Psychologowie twierdzą, że dzieci tworzą kategorie przedmiotów na podstawie jednego wybranego kryterium. Według modelu funkcjonalnego pierwsze kategoryzowanie słów określających obiekty opiera się na funkcjach tych obiektów – zgodnie z hipotezą cech semantycznych dziecko tworzy kategorie, uwzględniając percepcyjne cechy przedmiotów (Zalewska, 2002–2003, s. 177). Uczenie się pojęć wymaga wiedzy konceptualnej (zdolności do zdefiniowania pojęcia według pewnych kryteriów i rozpoznania stosunków, w jakich dane pojęcie pozostaje z innymi pojęciami) (Arends, 1994) i proceduralnej (zdolności do wykorzystania pojęcia do dokonywania rozróżnień). Dziecko mające wiedzę proceduralną potrafi zastosować definicję, odróżnić daną klasę przedmiotów od innych przedmiotów należących do danej klasy, potrafi dokonać generalizacji i rozróżnień nowych przedmiotów, które należą do danej klasy (Żmudzka, 2020, s. 61). Niewiele jest badań naukowych, które dotyczyłyby rozumienia pojęć przez dzieci w wieku przedszkolnym. Badania prowadzone w zakresie rozwoju leksykalnego dzieci koncentrują się na pytaniach o to, w jaki sposób dzieci uczą się nazw własnych i rozumieją je oraz czy dzieci rozumieją nazwy własne inaczej niż ich opisy (zob. np. Gelman i Taylor, 1984; Hall, 2009; Macnamara, 1982; Marchak i Hall, 2022; Markman i Jaswal, 2004). Kształtowanie pojęć u dzieci przedszkolnych to zadanie trudne, dzieci bowiem rozwijają się stopniowo – wraz z nabywaniem doświadczeń w bezpośrednim kontakcie z rzeczywistością, liczba zaś i jakość tych pojęć zależą od poziomu inteligencji dziecka oraz środowiska społecznego.

Proces przypominania słów jest podstawą płynności i precyzyjności każdej wypowiedzi werbalnej, będąc jednocześnie wskaźnikiem bogactwa słownika leksykalnego i łatwości posługiwania się nim (Łuczywek i Fersten, 2008, s. 89). Płynność słowną definiuje się również jako sprawność, z jaką się tworzy, planuje i wykonuje sekwencję niezautomatyzowanych czynności określonego rodzaju w ograniczonym czasie (Łojek i Stańczak, 2005). Wiąże się ona także z odpowiednim ilościowo zasobem słownictwa, określona liczba słów bowiem

jest niezbędna, zwłaszcza w procesie edukacyjnym, a poszerzanie zasobu leksykalnego stanowi jeden z istotniejszych aspektów rozwoju umysłowego człowieka, również dorosłego (Hrycyzna, 2017, s. 76–77; Jurkowski, 1986, s. 75).

Test fluencji słownej (Gawda i Szepietowska, 2021) (ang. *verbal fluency test*, VFT) to jedno z narzędzi przesiewowych w diagnozie dorosłych, pozwalające wykryć zaburzenia sfery poznawczej (pamięci, zdolności uczenia się nowych informacji, mowy, czytania ze zrozumieniem, komunikacji) oraz ocenić takie funkcje, jak: płynność słowna, procesy uwagi, szybkość przetwarzania informacji, pamięć operacyjna oraz funkcje wykonawcze (Ponichtera-Kasprzykowska i Sobów, 2014, s. 179). Test fluencji werbalnej nie wymaga użycia żadnych skomplikowanych narzędzi ani procedur, można go stosować w ocenie wszystkich pacjentów (również tych leżących). VFT wykorzystuje się również do badania poziomu fluencji słownej dzieci, m.in. w zakresie bogactwa leksykalnego, szybkości przetwarzania informacji oraz przechodzenia z jednego zakresu tematycznego na inny (zob. np. Riva i in., 2000; Sauzéon i in., 2004). W badaniach fluencji słownej najczęściej wykorzystuje się dwie wersje VFT: test płynności semantycznej (kategorialnej, nieformalnej, FS, ang. *semantic fluency*)¹ oraz test płynności fonetycznej (literowej, fonemowej, fonemicznej, ortograficznej, formalnej, FF, ang. *phonemic fluency*)². Test płynności semantycznej polega na wymienianiu przez badanego jak największej liczby słów należących do danej kategorii³, np. warzywa, owoce, ostre przedmioty, zawody, produkty spożywcze, imiona. W wersji fonetycznej VTF badany generuje jak najwięcej słów rozpoczynających się na daną literę. Wśród rodzajów fluencji słownej można wymienić również fluencję rymów, syntaktyczną, także afektywną, asocjacyjną i kreatywną (zob. Szepietowska i Gawda, 2011), a także fluencję czasownikową (ang. *verb fluency*, *action naming fluency*) (Higgins i in., 2003; Ostberg i in., 2005; Piatt i in., 2004; Zajac, 2022).

Celem podjętym w artykule jest analiza poziomu realizacji zadania fluencji werbalnej w zakresie kategorii nazw własnych „imiona” przez dzieci sześć- i siedmioletnie z przedszkola w centralnej części Polski. Badania przeprowadzone zostały we wrześniu 2021 roku, indywidualnie z każdym dzieckiem. W badaniu wzięło udział 60 dzieci, po 15 dziewczynek sześć- i siedmioletnich oraz po 15 chłopców sześć- i siedmioletnich. Wszystkie badane dzieci są w normie intelektualnej, bez zdiagnozowanych zaburzeń rozwojowych, neurologicznych, psychicznych, są słyszące. Znaczna część dzieci, zwłaszcza sześćletnich, ma jeszcze wady wymowy, jednak w trakcie badania nie poddawano analizie błędnej artykulacji, gdyż nie ma ona wpływu na realizację zadania fluencji semantycznej.

Do badania wykorzystano kategorię semantyczną „imiona”⁴, która ma charakter uniwersalny, czyli małą wrażliwość na czynniki kulturowe. Każdy uczestnik badania został poinformowany, że zadanie polega na wymienieniu jak największej liczby słów zgodnych z kategorią w ciągu 1 minuty. Polecenie zostało zadane jednokrotnie, nie było potrzeby,

¹ W artykule stosuje się zamiennie te określenia.

² Jak wyżej.

³ Za kategorię semantyczną traktuje się grupę wyrażen językowych pełniących podobną rolę syntaktyczną. O przynależności wyrażen do tej samej kategorii decyduje ich wymienialność zachowująca ład semantyczny (Śniatkowski, 2008, s. 175).

⁴ O realizacji zadania fluencji słownej w zakresie nazw własnych, w tym także imion, pisała Renata Gliwa-Patyńska (zob. Gliwa, 2019; Gliwa-Patyńska, 2021a).

aby przypominać je w trakcie minutowego badania, badane dzieci nie prosiły też o jego powtórzenie. Odpowiedzi nagrywane były na dyktafon (po wcześniejszej pisemnej zgodzie rodziców lub prawnych opiekunów), a następnie transkrybowane. Wskaźnikami wykonania zadania była liczba poprawnie wymienionych imion, liczba błędów oraz liczba klasterów i przełączeń zgodnych i niezgodnych z kategorią. Za odpowiedź poprawną uznano słowa pasujące do kategorii semantycznej „imiona”, jako błędy zaś traktowano neologizmy, słowa powtórzone oraz niezgodne z kryterium (np. określenia członków rodziny: mama, tata, babcia, dziadek). Podczas analizy odpowiedzi poprawnych i błędnych nie brano pod uwagę wypełniaczy czy wypowiedzi reprezentujących tzw. redundantne gadulstwo⁵. Analizie poddano również zmienne czasowe wykonania zadania, czyli czas podania pierwszej odpowiedzi od momentu rozpoczęcia testu i długość pauz.

W analizie jakościowej, która opiera się na interpretacji sposobu wykonania testu, uwzględnia się klasterzy i przełączenia. Klasterzy (ang. *clusters*) to zbiory, wiązki, skupienia słów powiązanych semantycznie lub formalnie w obrębie danego kryterium (Biechowska i in., 2012, s. 46; Jodzio, 2006, s. 5–18). W analizie jakościowej bierze się pod uwagę liczbę, rozmiar i zawartość klasterów. Wyodrębnianie klasterów odbywa się na podstawie różnych kryteriów (por. Ross, 2003; Ross i in., 2007; Troyer i in., 1997), np. wyróżnić można w obu typach płynności klasterzy fonemiczne i semantyczne, czyli zgodne z zadaniem (fonemiczne w FF, semantyczne w FS) oraz niezgodne z zadaniem (fonemiczne w FS, semantyczne w FF). Średni rozmiar klasterów obliczono jako sumę słów w każdym klastrze minus 1, podzieloną przez liczbę klasterów (Gawda i Szepietowska, 2011, s. 68).

Przełączenia (ang. *switching*) to przejścia od jednego do drugiego klastera (Ponichtera-Kasprzykowska i Sobów, 2014, s. 180; Troyer i in., 1997). W opisie przełączeń wymienia się różne kryteria, np. przejścia między klasterami, przejścia między klasterami i pojedynczymi słowami, które nie są klasterami; przejścia między dwoma słowami niebędącymi klasterami (Troyer i in., 1997). Przełączenia mogą mieć charakter bezpośredni, gdy po jednym skupisku pojawi się następne, gdy jednak kolejne słowa nie tworzą skupiska, mówimy o tzw. przejściu twardym (Piskunowicz i in., 2013, s. 477). W analizie jakościowej zgromadzonego materiału bierze się pod uwagę liczbę przełączeń.

Analiza badań własnych

Analiza wyników badań własnych składała się z kilku etapów. W pierwszym etapie z wypowiedzi dzieci wypisano wszystkie poprawne i błędne odpowiedzi (sprowadzono je do postaci mianownika), a następnie zliczono je i porównano w obu grupach wiekowych. Tabela 1 przedstawia tę analizę.

---

⁵ W niektórych opracowaniach wynik badania stanowi ogólna liczba wypowiedzianych słów, w tym intruzji (wyrazów wtrąconych, które nie należą do danej kategorii) i perseweracji (powtórzeń).

Tabela 1

Zestawienie liczbowe odpowiedzi poprawnych i błędnych z podziałem na wiek i płeć badanych dzieci

Opowiedzi	Badani					
	chłopcy 6-letni	dziew- czynki 6-letnie	łącznie	chłopcy 7-letni	dziew- czynki 7-letnie	łącznie
Łączna liczba odpowiedzi poprawnych	101	108	209	136	154	290
Średnia liczba odpowiedzi poprawnych	7	7	7	9	10	9,5
Łączna liczba odpowiedzi błędnych ^a	8	7	15	2	3	5

Adnotacja. Źródło: Opracowanie własne

^a Nie obliczano średniej liczby błędów dla poszczególnych grup badanych dzieci, ponieważ zdecydowana większość nie popełniła żadnego błędu, a przedstawione średnie wyniki nie byłyby wymierne.

Widać wyraźną różnicę między odpowiedziami poprawnymi i błędnymi a wiekiem badanych dzieci. Dzieci młodsze, czyli sześciolatki, udzieliły niemal o 90 odpowiedzi mniej niż dzieci siedmioletnie. Podobnie rzecz ma się z błędami, dzieci starsze popełniły ich mniej niż dzieci sześciolatki. Wiąże się to z rozwojem słownika biernego i czynnego oraz z dojrzałością językową. Widać też, że zarówno w grupie dzieci sześciolatków, jak i siedmioletników, to dziewczynki generowały więcej poprawnych przykładów niż chłopcy.

Analiza materiału

Spośród 30 badanych dzieci sześciolatków, troje nie udzieliło żadnej odpowiedzi, w tym 2 dziewczynki i 1 chłopiec. Najwięcej odnotowanych poprawnie imion to 19 przykładów wymienionych przez dziewczynkę (DZ2/6⁶: *Nikola, Amelia, Gabryś, Ola, Marcelina, Zuzia, Anastazja, Wiktoria, Natalia, Gabryś, Wiktor, Oliwier, Kacper, Hubert, Piotrek, Oliwia, Kuba, Anatol, Maks*) i 19 przez chłopca (CH11/6: *Amelia, Antek, Darek, Sara, Julka, Irek, Kacper, Gabryś, Ola, Marcelina, Adrian, Nikola, Oliwier, Alan, Helenka, Lenka, Wiktor, Zosia, Zuzia*). Średnia liczba poprawnie wymienionych imion w ciągu 1 minuty wyniosła 7 zarówno dla dziewczynek, jak i dla chłopców.

Dzieci siedmioletnie poradziły sobie z zadaniem lepiej, ponieważ średnia liczba poprawnie udzielonych odpowiedzi to 10 dla dziewczynek i 9 dla chłopców. Najwięcej wymienionych imion przez dziewczynki to 23 przykłady (DZ6/7: *Judyta, Mateusz, Magda, Krystian, Michał, Zdzisław, Ada, Aleksandra, Julia, Ola, Szymon, Marcin, Agata, Jurek, Amelka, Oliwka, Celinka, Piotr, Paweł, Bartek, Antek, Asia, Mariola*) i 18 imion podanych przez chłopców (CH2/7: *Filip, Oliwia, Julia, Mikołaj, Kuba, Tomek, Kamil, Wiktoria, Zosia, Tosia, Jagoda, Maciek, Alicja, Hania, Emila, Marcin, Oliwier, Miłosz*; CH4/7: *Oliwier, Magda, Zuzia, Nikodem, Remik, Paulina, Radek, Helena, Ewa, Marysia, Igor, Marcel, Michalina, Jan, Waldek, Iza, Zo-*

⁶ DZ wraz z kolejnym numerem oznacza wypowiedź dziewczynki, CH – chłopca. Po ukośniku zapisano wiek badanego dziecka.

fia, Emilka). Aż pięcioro dzieci nie udzieliło żadnej poprawnej odpowiedzi, w tym 1 chłopiec i 4 dziewczynki, co jest wynikiem gorszym niż u dzieci sześciolletnich.

Za odpowiedzi błędne uważa się przywołanie słów innych niż požądane, czyli niezgodnych z kryterium zadania. Mogą być one w jakimś zakresie styżne z poszukiwanymi bądź zupełnie przypadkowe (Gliwa-Patyńska, 2021b, s. 45). Ich generowanie można wyjaśnić, poza obecnością zaburzeń rozumienia i alogią, także hipotezą o deficycie transmisji i deficycie hamowania (por. Kielar-Turska i Byczewska-Konieczny, 2014; Rutkiewicz-Hanczewska, 2016). U dzieci w wieku przedszkolnym istnieje prawdopodobieństwo pojawienia się / wystąpienia błędów semantycznych różnego typu. Może to być nadmierne rozszerzanie bądź zawężanie znaczeń, pomijanie pewnych aspektów znaczenia, trudności w rozumieniu plastycznych relacji między pojęciami czy problemami, także trudności w przyswajaniu znaczeń o wyższym stopniu trudności, np. słowa abstrakcyjne, metafory (Hrycyna, 2017, s. 81).

Najczęściej odnotowanymi błędami były błędy semantyczne (parafazje semantyczne), czyli przywołania wyrazów innych niż docelowe, ale pozostających z nimi w określonej relacji semantycznej (wyraz docelowy i zaktualizowany mają element wspólnego znaczenia) (Gliwa-Patyńska, 2021, s. 45). Do błędów semantycznych można zaliczyć wymienianie określeń członków rodziny lub nazw pełnionych przez ludzi funkcji i traktowanie ich jako nazw własnych, np. *mama, tata, babcia, dziadzia, pan woźny* (np. DZ7/6: *Matyś, mama, tata, Igor, babcia z dziadziq. Juź nie znam innych imion*). Pamiętać należy o tym, że dziecko nie nabywa słów w akcie jednorazowym, ale słowo w mowie dziecka powstaje w relacji do innych słów, które są równolegle włączane do leksykonu i dzięki nim jest lepiej rozumiane (Hrycyna, 2017, s. 77). W relacji ze swoimi rodzicami lub członkami rodziny dziecko używa jedynie określeń typu *mama/tata*, imiona nie zostały jeszcze utrwalone. W odniesieniu do dzieci przedszkolnych należy uwzględnić fakt, iż sfera pojęciowa podlega stopniowemu kształtowaniu się, a proces ten rządzi się swoimi prawami (Borowiec, 2014). W zakresie przyswajania i rozumienia pojęć u dzieci w wieku przedszkolnym zauważa się m.in. niezdolność do używania tych pojęć zgodnie z ich desygnatami (Smółka, 2004, s. 15).

Jeden raz pojawiło się nazwisko zamiast imienia (CH4/6: *Ja znam mojq siostrę. Moja siostra się nazywa Nikola. Justyna, Jurek. Żadnych. Jeszcze wiem, ostatnie... Wypiorczyki*). Również jeden raz pojawił się neologizm (DZ4/6: *Natalia, Ola, Amelka, Nikola, Kacper, Kuba, Michał, Oliwier, Gabryśia, Helenka, Lenka, Agnieszka. Dalej juź nie pamiętam. I Tobiasz, Aneta, Krzysztof, Leon, Krysia, i Stachu, i Kolzilon*).

Wśród błędów popełnionych podczas realizacji zadania przez dzieci sześci- i siedmioletnie można wymienić powtórzenia. Pojawiały się one także wtedy, kiedy dzieci wymieniały imiona koleżanek i kolegów z grupy, a wśród nich było kilkoro rówieśników o tym samym imieniu (np. DZ5/7: *Agnieszka, Ola, Aleksandra, Ula, Ala, Filip, Andrzej, Gabryś, Marcelina, Antosia, Karolina, Zosia, Ewa, Agnieszka, Ela, Elina, Ewa, Andżelika, Eliza, Aleksandra, Maryśia, Andrzej, Rafał*). W takiej sytuacji powtórzenia były zamierzone i nie świadczą one o zaburzeniach mechanizmów kontrolujących przebieg zadania. Wymieniane imiona wynikały z doświadczenia językowego badanych, imię przypisane było do konkretnej osoby, czyli dzieci wymieniały imiona znanych im osób, a nie abstrakcyjne nazwy.

Wszystkie odpowiedzi dzieci sześci- i siedmioletnich pogrupowano w klaster semantyczne i fonetyczne oraz podsumowano liczbę przełączeń między klastrami. Wśród klastrów generowanych przez dzieci można wymienić przykłady zawierające imiona męskie

i żeńskie. Łącznie utworzonych zostało 119 klasterów semantycznych zgodnych z kryterium, w tym 49 utworzonych przez dzieci sześciolatnie i 70 – przez dzieci siedmioletnie. Odnotowano także 5 klasterów niezgodnych z kryterium, które zostały utworzone przez chłopca sześciolatniego, 2 dziewczynki sześciolatnie i chłopca siedmioletniego. Wśród klasterów zgodnych z kryterium 58 składało się z przykładów imion żeńskich, 61 zaś – z imion męskich. Zauważyć też można zależność, że dziewczynki wymieniały więcej imion żeńskich, a chłopcy – przykłady imion męskich (zob. tabela 2).

Średni rozmiar klastera semantycznego zgodnego z kryterium wyniósł 2 (dokładnie 2,27) imiona dla wszystkich dzieci, które rzeczywiście tworzyły wiele klasterów dwu- i trzyelementowych. Najliczniejsze klasterki wynosiły 9 przykładów (DZ2/6: Nikola, Amelia, Gabryśia, Ola, Marcelina, Zuzia, Anastazja, Wiktoria, Natalia) podanych przez dziewczynki sześciolatnie, 5 imion wymienionych przez chłopców sześciolatnich (CH3/6: Wiktor, Irek, Jasiek, Filip, Michał), 8 – przez dziewczynki siedmioletnie (DZ5/7: Marcelina, Antosia, Karolina, Zosia, Ewa, Agnieszka, Ela, Elena) oraz 8 – przez siedmioletnich chłopców (CH8/7: Tymek, Kajtek, Filip, Antek, Wojtek, Wiktor, Michał, Majkel). Odnotowano 190 przełączeń semantycznych, w tym 33 wygenerowane przez dziewczynki sześciolatnie, 55 – przez chłopców sześciolatnich, 55 – przez dziewczynki siedmioletnie i 47 – przez chłopców siedmioletnich.

Odnotowano 2 klasterki fonetyczne utworzone przed 2 chłopców siedmioletnich (Zosia, Asia; Marek, Darek, Romek).

Tabela 2.

Zestawienie liczbowe imion żeńskich i męskich wygenerowanych przez dzieci sześci- i siedmioletnie z podziałem na płć

Osoby badane	Podkategorie w kategorii „imiona”		
	imiona żeńskie	imiona męskie	łącznie
Dziewczynki sześciolatnie	15	8	23
Chłopcy sześciolatni	9	17	26
Dziewczynki siedmioletnie	19	15	34
Chłopcy siedmioletni	15	21	36
Łącznie	58	21	119

Źródło: Opracowanie własne.

Podczas analizy zgromadzonego materiału dokonano także zestawienia liczbowego najczęściej wymienianych imion. Aż 19 razy pojawiło się imię Ola (również zdrobnienie: Olka), 11 razy – imiona Amelia (także Amelka i Amela) i Zosia, 10 razy – imię Zuzia (również Zuzka) oraz po 7 razy – imiona męskie Oliwier i Wiktor.

Spośród wszystkich dzieci, które wykonały polecenie (zob. przykłady w Aneksie), 48 badanych rozpoczęło swoją wypowiedź w pierwszych 10 sekundach zadanego czasu, 3 – przed upływem 20 sekund, 1 dziewczynka sześciolatnia – po zakończonej 30. sekundzie. Większość dzieci (zwłaszcza tych rozpoczynających odpowiedź przed 10. sekundą) kończyła swoją wypowiedź po 30. sekundzie, aczkolwiek były i takie, które wykorzystały cały dany im

do ukończenia zadania czas. Przerwy między poszczególnymi odpowiedziami trwały najczęściej od 2 do 8 sekund.

Podsumowanie

Realizacja zadań z zakresu fluencji werbalnej wymaga umiejętności rozumienia komunikatów językowych, możliwości planowania czynności poprzez elastyczne stosowanie wybranej strategii działania (klucza wyszukiwania słów) w celu osiągnięcia jak największej liczby poprawnych realizacji, aktualizacji słów zgodnych z wyznaczonym kryterium, aż do zakończenia zadania, z uwzględnieniem czynności wykrywania i korekty błędów (Łojek i Stańczak, 2010).

Sposób realizacji zadań dotyczących fluencji werbalnej, czyli liczba generowanych przykładów zgodnych z kryterium, liczba klasterów i ich zasób, także charakter błędów, świadczą o jakości procesów językowych oraz o rozwoju kompetencji komunikacyjnej dzieci.

Doniesień na temat płynności słownej dzieci i młodzieży jest niewiele (zwłaszcza w kategoriach semantycznych *nomina propria*), jednak stawiane są tezy, że liczba słów podawanych przez dzieci wzrasta wraz z wiekiem, dotyczy to zwłaszcza kryterium semantycznego⁷ (Biechowska i in., 2012, s. 46; Zajęc, 2021). Liczba podanych poprawnych przykładów w kategorii „imiona” wynosiła 7 przykładów dla dzieci sześciolletnich i 9,5 dla dzieci siedmioletnich, dla dzieci zaś pięcioletnich – 4,5 (zob. Zajęc, 2021). Zauważalna jest więc znacząca tendencja wzrostowa, słownik leksykalny dzieci staje się bogatszy. Choć ilościowy zasób słów ma duże znaczenie, to nie jest czynnikiem, który determinuje ocenę rozwoju semantycznego dziecka (Crystal, 1990, s. 45). Badania przeprowadzone w grupie 60 dzieci sześcio- i siedmioletnich potwierdzają, że większość badanych utrzymywała zgodność odpowiedzi z kryterium, rzadko występowały błędne określenia spoza kategorii, powtórzenia, neologizmy czy wypełniacze.

Odnotowano różnicę w jakości i liczbie odpowiedzi udzielanych przez dziewczynki i chłopców. Według badań dziewczynki osiągają wyższe wyniki niż chłopcy (Stolarska i in., 2008, s. 766), potwierdzają to również niniejsze badania. Badania wskazują również na wyższe umiejętności językowe dziewczynek niż chłopców w okresie przedszkolnym (Bornstein i in., 2004; Maciantowicz, 2014). Podaje się także, że dziewczynki w wieku 6–7 lat wyprzedzają chłopców pod względem poziomu mowy o jeden rok (Brzezińska, 1986, s. 27). Przewyższają ich również we wszystkich zakresach kompetencji komunikacyjnej, a największe różnice dotyczą obszaru zdolności funkcjonalno-językowych (Smółka, 2004; Wasylewicz i Lenart, 2021, s. 14). Badania płynności werbalnej dzieci są nieliczne, a przy tym brak jest ustalonych norm ilościowych i jakościowych, co nie pozwala na szczegółowe porównanie wyników z innymi prowadzonymi na gruncie polskim i zagranicznym, stąd potrzeba dalszego opracowywania kolejnych kategorii semantycznych i fonetycznych z zakresu wyrazów pospolitych, a także nazw własnych (zob. Zajęc, 2019).

---

⁷ Od osób dorosłych oczekuje się co najmniej 20 słów w kategorii semantycznej (zob. Stolarska i in. 2008, s. 766).

Okres przedszkolny to czas, kiedy dziecko ma już wiedzę o sobie, o środowisku rodzinnym, przedszkolnym i pozaprzedzkolnym. To czas, kiedy poszerzają się jego kontakty społeczne, które wpływają na rozwój mowy i nabywanie doświadczeń. W każdym okresie rozwoju mowy, a zwłaszcza w wieku przedszkolnym, ujawnia się wiedza o świecie (Dobrzyńska, 2007, s. 88). Pojęcia, które są najlepiej rozumiane przez dzieci, są często używane w przedszkolu i poza nim. W przeważającej mierze dotyczą zagadnień dzieciom bliskich. Duży wpływ mają nie tylko własne doświadczenia dzieci, lecz także przekazy mediów (bajki, filmy), również codzienne wyjaśnienia dorosłych i przekazy kulturowe.

Literatura

- Arends, R. (1994). *Uczymy się nauczać*. Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne.
- Biechowska, D., Kaczmarek, I., Witkowska, M., Steinborn, B. (2012). Przydatność prób fluencji słownej w diagnozie różnicowej zaburzeń neurologicznych u dzieci i młodzieży. *Neurologia Dziecięca*, 21(42), 45–51.
- Bornstein, M. H., Hahn, C. S., Haynes, O. M. (2004). Specific and general language performance across early childhood: Stability and gender considerations. *First Language*, 24(72), 267–304.
- Brzezińska, A. (1986). Styl komunikacji dorosłego z dzieckiem a aktywność twórcza w sferze języka. *Wychowanie w Przedszkolu*, 9, 502–513.
- Crystal, D. (1990). Teaching Vocabulary: The case for semantic curriculum. W: K. Mogford-Bevan, J. Sadler Clevedon (red.), *Child Language Disability* (t. 2, s. 43–58). Multilingual Matters LTD.
- Dobrzyńska, D. (2007). Rozumienie pojęć u dzieci w wieku przedszkolnym. *Paedagogia Christiana*, 1(19), 83–95.
- Gawda, B., Szepietowska, E. M. (2011). Fluencja słowna i jej uwarunkowania. *Psychologia–Etologia–Genetyka*, 23, 63–90.
- Gelman, S. A., Taylor, M. (1984). How two-year-old children interpret proper and common names for unfamiliar objects. *Child Development*, 1535–1540.
- Gliwa, R. (2019). Fluencja słowna w zakresie wybranych kategorii nazw własnych i pospolitych w przebiegu otępienia w chorobie Alzheimera. *Polonica*, 39(3), 45–70.
- Gliwa-Patyńska, R. (2021a). Fluencja słowna w wybranej kategorii nazw własnych w otępieniu lekkim w przebiegu choroby Parkinsona. *Logopedia*, 50(2), 53–68.
- Gliwa-Patyńska, R. (2021b). Test fluencji słownej semantycznej w logopedycznej diagnozie otępienia alzheimerowskiego – wybrane aspekty. *Logopaedica Lodziensia*, 5, 35–57.
- Hall, D. G. (2009). Proper names in early word learning: Rethinking a theoretical account of lexical development. *Mind & Language*, 24(4), 404–432.
- Higgins, Ch., King, D., Levine, D., Wheelock, V., Khampkay, N., Sigvard, K. (2003). The relationship between executive function and verbal memory in Parkinson's disease. *Brain and Cognition*, 52, 343–352.
- Hrycyna, E. (2017). Rozwijanie słownictwa u dzieci w wieku przedszkolnym z zaburzeniami ekspresji werbalnej. Problemy teoretyczne. *Logopedia Silesiana*, 6, 73–88.
- Jodzio, K. (2006). Neuropoznawcze korelaty spadku fluencji słownej po udarze prawej półkuli mózgu. *Studia Psychologiczne*, 44(2), 5–18.
- Jurkowski, A. (1986). *Ontogeneza mowy i myślenia*. Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne.

- Kielar-Turska, M., Byczewska-Konieczny, K. (2014). Specyficzne właściwości posługiwania się językiem przez osoby w wieku senioralnym. W: S. Milewski, J. Kuczkowski, K. Kaczorowska-Bray (red.), *Biomedyczne podstawy logopedii* (s. 429–441). Wydawnictwo Harmonia Universalis.
- Łojek, E., Stańczak, J. (2005). Płynność figuralna w badaniach neuropsychologicznych. W: K. Jodzio (red.), *Neuronalny świat umysłu* (s. 91–106). Impuls.
- Łojek, E., Stańczak, J. (2010). *Podręcznik do Kalifornijskiego Testu Ucznienia się Językowego CVLT D. C. Delisa, J. H. Kramera, E. Kaplan i B. Ober. Polska normalizacja*. Pracownia Testów Psychologicznych.
- Łuczyszek, E., Fersten, E. (2008). Poziom fluencji słownej przy różnych uszkodzeniach mózgu. *Studia Psychologiczne*, 30, 89–98.
- Maciantowicz, A. (2014). „Opowiedz mi swoją bajkę [...]” – wybrane uwarunkowania twórczości werbalnej dzieci pięcio- i sześciolletnich. *Interdyscyplinarne Konteksty Pedagogiki Specjalnej*, 4, 57–86.
- Macnamara, J. (1982). *Names for things*. MIT Press.
- Marchak, K., Hall, D. (2022). Children’s understanding of proper names and descriptions. *Journal of Child Language*, 49(6), 1295–1306.
- Markman, E. M., Jaswal, V. K. (2004). Acquiring and using a grammatical form class: Lessons from the proper-count distinction. W: D. G. Hall, S. R. Waxman (red.), *Weaving a lexicon* (s. 371–409). MIT Press.
- Matuszek, B. (2013). Rozwój kompetencji językowych dzieci od urodzenia do rozpoczęcia nauki w szkole. *Pedagogika*, 8, 25–30.
- Ostberg, P., Fernaeus, S. E., Hellström, A., Bogdanović, N., Wahlund, L. O. (2005) Impaired verbal fluency: A sign of mild cognitive impairment. *Brain and Language*, 95(2), 273–279.
- Piatt, A. L., Fields, J. A., Paolo, A. M., Tröster, A. I. (2004). Action verbal fluency normative data for the elderly. *Brain and Language*, 89(3), 580–583.
- Piskunowicz, M., Bieliński, M., Zgliński, A., Borkowska, A. (2013). Testy fluencji słownej – zastosowanie w diagnostyce neuropsychologicznej. *Psychiatria Polska*, 47(3), 475–485.
- Ponichtera-Kasprzykowska, M., Sobów, T. (2014). Adaptacja i wykorzystanie testu fluencji słownej na świecie. *Psychiatria i Psychologia Kliniczna*, 14(3), 178–187.
- Porayski-Pomsta, J. (1994). *Umiejętności komunikacyjne u dzieci w wieku przedszkolnym. Studium psycholingwistyczne*. Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego.
- Riva, D., Nichelli, F., Devoti, M. (2000). Developmental aspects of verbal fluency and confrontation naming in children. *Brain and Language*, 71, 267–284.
- Ross, T. P. (2003). The reliability of cluster and switch scores for the Controlled Oral Word Association Test. *Archives of Clinical Neuropsychology*, 18(2), 153–164.
- Ross, T. P., Calhoun, E., Cox, T., Wenner, C., Kono, W., Pleasant, M. (2007). The reliability and validity of qualitative scores for the Controlled Oral Word Association Test. *Archives of Clinical Neuropsychology*, 22, 475–488.
- Rutkiewicz-Hanczewska, M. (2016). *Neurobiologia nazywania. O anomii własnej i apelatywnej*. Wydawnictwo Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza.
- Sauzón, H., Lestage, P., Raboutet, C. i in. (2004). Verbal fluency output in children aged 7-16 as a function of the production criterion: Qualitative analysis of clustering, switching processes, and semantic network exploration. *Brain and Language*, 89, 192–202.
- Smółka, L. (2004). *Kompetencja komunikacyjna dzieci sześćo-siedmioletnich*. Wydawnictwo Naukowe Akademii Pedagogicznej.

- Szatkowska, I., Grabowska, A., Szymańska, O. (2000). Phonological and semantic fluencies are mediated by different regions of the prefrontal cortex. *Acta Neurobiologiae Experimentalis*, 60, 503–508.
- Szepietowska, E. M., Gawda, B. (2011). *Ścieżkami fluencji werbalnej*. Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.
- Śniatkowski, S. (2008). Relewanca i redundancja w nabywaniu kategorii semantycznych z zakresu nauki o języku. *Annales Academiae Paedagogicae Cracoviensis. Folia 56. Studia Logopaedica*, 2, 173–190.
- Troyer, A. K., Moscovitch, M., Winocur, G. (1997). Clustering and switching as two components of verbal fluency. Evidence from younger and older healthy adults. *Neuropsychology*, 11, 138–146.
- Wasylewicz, M., Lenart, A. (2021). Poziom rozwoju mowy czynnej i biernej dzieci w wieku wczesnoszkolnym. *Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska*, 34(2), 9–27.
- Zając, E. (2019). Porównanie fluencji słownej w zakresie nazw własnych i wyrazów pospolicitych dzieci przedszkolnych i uczniów szkoły podstawowej. *Poradnik Językowy*, 8, 83–92.
- Zając, E. (2021). Fluencja werbalna na podstawie wybranych kategorii nazw własnych – badania na grupie dzieci 5-letnich. *Logopedia*, 50(2), 27–52.
- Zając, E. (2022). Fluencja czasownikowa dzieci 5-letnich – wyniki badań własnych. W: K. Kołatka (red.), *Miscellanea lingwistyczne i varia* (s. 301–315). Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy.
- Zalewska, S. (2002–2003). Psychopedagogiczne uwarunkowania rozwoju mowy u dziecka. *Studia Gdańskie*, 15–16, 173–179.
- Żmudzka, M. (2020). Wybrane aspekty procesu nabywania i rozumienia pojęć przez dzieci w wieku przedszkolnym. *Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Gospodarki*, 36(5), 53–72.

Aneks

Wypowiedzi dziewczynek sześciolletnich – wybór

DZ1: *Nikola, Amelia, Gabrysia, Ola, Marcelina, Zuzia, Anastazja, Wiktoria, Natalia, Gabryś, Wiktor, Oliwier, Kacper, Hubert, Piotrek, Oliwia, Kuba, Anatol, Maks*

Odpowiedzi poprawne: 19

Analiza klasterów semantycznych (KS) i przełączeń semantycznych (PS): Nikola, Amelia, Gabrysia, Ola, Marcelina, Zuzia, Anastazja, Wiktoria, Natalia^A/ Gabryś, Wiktor, Oliwier, Kacper, Hubert, Piotrek^B/ Oliwia/ Kuba, Anatol, Maks^C (KS = 3, PS = 3)

^{A, B, C} – klaster tworzą pojęcia z podkategorii: „imiona męskie” i „imiona żeńskie”

DZ2: *Ja to znam bardzo, bardzo, bardzo dużo znam. Paweł, Szymek, Mariusz, Mateusz, Szymon, Jarek. Może jeszcze... Więcej nie znam.*

Odpowiedzi poprawne: 6

Analiza KS i PS: Paweł, Szymek, Mariusz, Mateusz, Szymon, Jarek^A (KS = 1, PS = 0)

^A – klaster tworzą pojęcia z podkategorii: „imiona męskie”

DZ3: *Natalia, Ola, Amelka, Nikola, Kacper, Kuba, Michał, Oliwier, Gabrysia, Helenka, Lenka, Agnieszka. Dalej już nie pamiętam. I Tobiasz, Aneta, Krzysztof, Leon, Kryisia, i Stachu, i Kolzilon*

Odpowiedzi poprawne: 18

Ewelina Zając

Odpowiedź błędna: 1

Analiza KS i PS: Natalia, Ola, Amelka, Nikola^A/ Kacper, Kuba, Michał, Oliwier^B/ Gabry-
sia, Helenka, Lenka, Agnieszka^C/ Tobiasz/ Aneta/ Krzysztof, Leon^D/ Krysia/ Stachu/ Kolzilon
(KS = 4, PS = 8)

^{A, B, C, D} – klasterzy tworzą pojęcia z podkategorii: „imiona męskie” i „imiona żeńskie”

DZ4: *Kinga, Jędrrek, mama, tata, Magdalena, Zbigniew, Katarzyna, Wioleta, Rafał. Już nie mam.*

Odpowiedzi poprawne: 7

Odpowiedzi błędne: 2

Analiza KS i PS: *Kinga/ Jędrrek/ mama, tata^A/ Magdalena/ Zbigniew/ Katarzyna, Wio-
leta^B/ Rafał* (KS = 2, PS = 6)

^{A, B} – klasterzy tworzą pojęcia z podkategorii: „imiona żeńskie”, „określenia członków rodziny”⁸

DZ5: *Matyś* (Mateusz, imię brata – wyjaśn. E. Z.), *mama, tata, Igor, babcia, z dziadzią. Już nie znam innych imion.*

Odpowiedzi poprawne: 2

Odpowiedzi błędne: 4

Analiza KS i PS: *Matyś/ mama, tata^A/ Igor/ babcia, dziadzia^B* (KS = 2, PS = 3)

^{A, B} – klasterzy tworzą pojęcia z podkategorii: „określenia członków rodziny”⁹

DZ6: *Ola, Nina, Nadia, Roksana, Magda, Emilka, Filip, Natalka, Ala*

Odpowiedzi poprawne: 3

Analiza KS i PS: *Ola, Nina, Nadia, Roksana, Magda, Emilka^A/ Filip/ Natalka, Ala^B*
(KS = 2, PS = 2)

^{A, B} – klasterzy tworzą pojęcia z podkategorii: „imiona żeńskie”

DZ7: *Marcysia, Nikola, Gabrysia, Ola, Lena, Mateusz, Julka, Hania, Hela, Amelia, Kacper. Z grupy to najbardziej można przypomnieć.*

Odpowiedzi poprawne: 10

Analiza KS i PS: *Marcysia, Nikola, Gabrysia, Ola, Lena^A/ Mateusz/ Julka, Hania, Hela,
Amelia^B/ Kacper* (KS = 2, PS = 3)

^{A, B} – klasterzy tworzą pojęcia z podkategorii: „imiona żeńskie”

DZ8: *Nikola, Niki, Zosia, Lena, i Karolina, i Marcel, Kuba, Jasiek, Asia, Robert, Tomek, Agnieszka, Marzena, i tylko tyle znam, i jeszcze, jak to..., Jacek*

Odpowiedzi poprawne: 14

Analiza KS i PS: *Nikola, Niki, Zosia, Lena, Karolina^A/ Marcel, Kuba, Jasiek^B/ Asia/ Ro-
bert, Tomek^C/ Agnieszka, Marzena^D/ Jacek* (KS = 4, PS = 5)

^{A, B, C, D} - klasterzy tworzą pojęcia z podkategorii: „imiona męskie” i „imiona żeńskie”

⁸ Klaster nie jest zgodny z podkategorią!

⁹ Klasterzy nie są zgodne z podkategorią!

Wypowiedzi chłopców sześciolletnich – wybórCH1: *Ola, Kacper, Gabrysia, Wiktor, Irek, Jasiek, Filip, Michał*

Odpowiedzi poprawne: 8

Analiza KS i PS: *Ola/ Kacper/ Gabrysia/ Wiktor, Irek, Jasiek, Filip, Michał^A* (KS = 1, PS = 3)^A – klaster tworzą pojęcia z podkategorii: „imiona męskie”CH2: *Ja znam moją siostrę. Moja siostra się nazywa Nikola. Justyna, Jurek. Żadnych. Jeszcze wiem, ostatnie... Wypiorczyki.*

Odpowiedzi poprawne: 3, odp. błędne: 1

Analiza KS i PS: *Nikola, Justyna^A/ Jurek/ Wypiorczyki* (KS = 1, PS = 2)^A – klaster tworzą pojęcia z podkategorii: imiona żeńskieCH3: *mama, babcia, dziadek, tata, Olka, żadne*

Odpowiedzi poprawne: 1

Odpowiedzi błędne: 4

Analiza KS i PS: *mama, babcia, dziadek, tata^A/ Olka* (KS = 1, PS = 1)^A – klaster tworzą pojęcia z podkategorii: „określenia członków rodziny”¹⁰CH4: *Bartek, Wojtek, Iga, Karol, Karolina, Wojtek, Agnieszka, Marcel, Kacper, Kamil*

Odpowiedzi poprawne: 10

Analiza KS i PS: *Bartek, Wojtek^A/ Iga/ Karol/ Karolina/ Wojtek/ Agnieszka/ Marcel, Kacper, Kamil^B* (KS = 2, PS = 6)^{A, B} – klaster tworzą pojęcia z podkategorii: „imiona męskie”CH5: *Na przykład znam imiona: Ola, Gabryś, Gabrysia, Antek, Alan, pan woźny, no i..., Ala, no i jeszcze..., Franciszek*

Odpowiedzi poprawne: 7

Odpowiedzi błędne: 1

Analiza KS i PS: *Ola/ Gabryś/ Gabrysia/ Antek, Alan^A/ pan woźny/ Ala/ Franciszek* (KS = 1, PS = 6)^A – klaster tworzą pojęcia z podkategorii: „imiona męskie”CH6: *Michał, może Kacper też znam, na przykład Wiktor, Zuzia, Kuba na przykład, Helenka, Patryk. No nie wiem już. Już nie wiem, tylko te znam.*

Odpowiedzi poprawne: 7

Analiza KS i PS: *Michał, Kacper, Wiktor^A/ Zuzia/ Kuba/ Helenka/ Patryk* (KS = 1, PS = 4)^A – klaster tworzą pojęcia z podkategorii: „imiona męskie”CH7: *Amelia, Antek, Darek, Sara, Julka, Irek, Kacper, Gabrysia, Ola, Marcelina, Adrian, Nikola, Amelia, Oliwier, Alan, Helenka, Lenka, Wiktor, Zosia i Zuzia*

Odpowiedzi poprawne: 19

¹⁰ Klaster nie jest zgodny z kategorią!

Ewelina Zajęc

Odpowiedzi błędne: 1

Analiza KS i PS: Amelia/ Antek, Darek^A/ Sara, Julka^B/ Irek, Kacper^C/ Gabryisia, Ola, Marcelina^D/ Adrian/ Nikola, Amelia^E/ Oliwier, Alan^F/ Helenka, Lenka^G/ Wiktor/ Zosia, Zuzia^H
(KS = 8, PS = 10)

A, B, C, D, E, F, G, H – klasterzy tworzą pojęcia z podkategorii: „imiona męskie” i „imiona żeńskie”

CH8: *Patryk, Filip, Kinga, Ola, Adaś, Igor, Kasia, Michał, Natan, Janek, nie wiem*

Odpowiedzi poprawne: 10

Analiza KS i PS: Patryk, Filip^A/ Kinga, Ola^B/ Adaś, Igor^C/ Kasia/ Michał, Natan, Janek^D
(KS = 4, PS = 4)

A, B, C, D – klasterzy tworzą pojęcia z podkategorii: „imiona męskie” i „imiona żeńskie”

CH9: *Oliwia, Natan, Filip, Janek, Nataszka, Fi...Filipa już miałem, Kacper, ostatnie to Roksana, i Natalka*

Odpowiedzi poprawne: 8

Odpowiedz błędne: 1

Analiza KS i PS: Oliwia/ Natan, Filip, Janek^A/ Nataszka/ Filip, Kacper^B/ Roksana, Natalka^C (KS = 3, PS = 4)

A, B, C – klasterzy tworzą pojęcia z podkategorii: „imiona męskie” i „imiona żeńskie”

CH10: *Kasia, Dorotka, Tymek, Rafał, i Janek, Zuzia, Szymon, Ernest*

Odpowiedzi poprawne: 8

Analiza KS i PS: Kasia, Dorotka^A/ Tymek, Rafał, Janek^B/ Zuzia/ Szymon, Ernest^C (KS = 3, PS = 3)

A, B, C – klasterzy tworzą pojęcia z podkategorii: „imiona męskie” i „imiona żeńskie”

Wypowiedzi dziewczynek siedmioletnich – wybór

DZ1: *Ada, Marcel, Agnieszka, Jarek, Agata, Szymon, Zenek, Seweryn, Sylwester, Filip, Leszek, Oliwia, Amelka, Magda, Michalina, Kajtek, Eneasz, Judyta, Krystian, Michał, Mariola, Zbigniew*

Odpowiedzi poprawne: 22

Analiza KS i PS: Ada/ Marcel/ Agnieszka/ Jarek/ Agata/ Szymon, Zenek, Seweryn, Sylwester, Filip, Leszek^A/ Oliwia, Amelka, Magda, Michalina^B/ Kajtek, Eneasz^C/ Judyta/ Krystian, Michał^D/ Mariola/ Zbigniew (KS = 4, PS = 11)

A, B, C, D – klasterzy tworzą pojęcia z podkategorii: „imiona męskie” i „imiona żeńskie”

DZ2: *Lila, Julka, Paulina, Natalia, Ania, Justyna, Dawid, Maja i Żaneta, Agata, Sandra, Karolina, Grzegorz, Weronika, Nikola, Sylwia, Adam, Sławek, Wiktoria, Kaja i Zuzia*

Odpowiedzi poprawne: 21

Analiza KS i PS: Lila, Julka, Paulina, Natalia, Ania, Justyna^A/ Dawid/ Maja, Żaneta, Agata, Sandra, Karolina^B/ Grzegorz/ Weronika, Nikola, Sylwia^C/ Adam, Sławek^D/ Wiktoria, Kaja, Zuzia^E (KS = 5, PS = 6)

A, B, C, D, E – klasterzy tworzą pojęcia z podkategorii: „imiona męskie” i „imiona żeńskie”

DZ3: *Lena, Julka, Patrycja, Antek, Jasiu, Karol, Marcel, Gabryś, Mikołaj, Igor, Zosia, Karolina, Kinga, Antosia. Już nie wiem. Darek, Amela*

Odpowiedzi poprawne: 16

Analiza KS i PS: Lena, Julka, Patrycja^A/ Antek, Jasiu, Karol, Marcel, Gabryś, Mikołaj, Igor^B/ Zosia, Karolina, Kinga, Antosia^C/ Darek/ Amela (KS = 3, PS = 4)

^{A, B, C} – klasterzy tworzą pojęcia z podkategorii: „imiona męskie” i „imiona żeńskie”

DZ4: *Judyta, Mateusz, Magda, Krystian, Michał, Zdzisław, Ada, Aleksandra, Julia, Ola, Szymon, Marcin, Agata, Jurek, Amelka, Oliwka, Celinka, Piotr, Paweł, Bartek, Antek, Asia, Mariola*

Odpowiedzi poprawne: 23

Analiza KS i PS: Judyta/ Mateusz/ Magda/ Krystian, Michał, Zdzisław^A/ Ada, Aleksandra, Julia, Ola^B/ Szymon, Marcin^C/ Agata/ Jurek/ Amelka, Oliwka, Celinka^D/ Piotr, Paweł, Bartek, Antek^E/ Asia, Mariola^F (KS = 6, PS = 10)

^{A, B, C, D, E, F} – klasterzy tworzą pojęcia z podkategorii: „imiona męskie” i „imiona żeńskie”

DZ5: *Ola, Brajan, Natalka, Michał, Olek, Szymon, Lena, Magda, Justyna, Anna, Dawid, Krzysztof, Marcin, Marek, Kacper, Mateusz, Agnieszka, Jola, Konrad*

Odpowiedzi poprawne: 19

Analiza KS i PS: Ola/ Brajan/ Natalka/ Michał, Olek, Szymon^A/ Lena, Magda, Justyna, Anna^B/ Dawid, Krzysztof, Marcin, Marek, Kacper, Mateusz^C/ Agnieszka, Jola^D/ Konrad (KS = 4, PS = 7)

^{A, B, C, D} – klasterzy tworzą pojęcia z podkategorii: „imiona męskie” i „imiona żeńskie”

DZ6: *Teresa, Gabryś, Krzysiu, Weronika, Antoś, Jasiu, Dawid, Paulina, Jarek*

Odpowiedzi poprawne: 9

Analiza KS i PS: Teresa/ Gabryś, Krzysiu^A/ Weronika/ Antoś, Jasiu, Dawid^B/ Paulina/ Jarek (KS = 2, PS = 5)

^{A, B} – klasterzy tworzą pojęcia z podkategorii: „imiona męskie”

DZ7: *Zuzka, Olka, Zosia, Wiktoria, Michasia. Nie znam więcej. Może Martynka jeszcze. I Karolina*

Odpowiedzi poprawne: 7

Analiza KS i PS: Zuzka, Olka, Zosia, Wiktoria, Michasia, Martynka, Karolina^A (KS = 1, PS = 0)

^A – klaster tworzą pojęcia z podkategorii: „imiona żeńskie”

Wypowiedzi chłopców siedmioletnich – wybór

CH1: *Wiktor, Wojtek, Ernest, Tosia, Kostek, Agnieszka, Eliza*

Odpowiedzi poprawne: 7

Analiza KS i PS: Wiktor, Wojtek, Ernest^A/ Tosia/ Kostek/ Agnieszka, Eliza^B (KS = 2, PS = 3)

^{A, B} – klasterzy tworzą pojęcia z podkategorii: „imiona męskie” i „imiona żeńskie”

Ewelina Zając

CH2: *Filip, Oliwia, Julia, Mikołaj, Kuba, Tomek, Kamil, Wiktoria, Zosia, Tosia, Jagoda. Jakie są jeszcze w naszej klasie... Maciek, Alicja, Hania, Emila, Marcin, Oliwier, Miłosz*

Odpowiedzi poprawne: 18

Analiza KS i PS: Filip/ Oliwia, Julia^A/ Mikołaj, Kuba, Tomek, Kamil^B/ Wiktoria, Zosia, Tosia, Jagoda^C/ Maciek/ Alicja, Hania, Emila^D/ Marcin, Oliwier, Miłosz^E (KS = 5, PS = 6)

A, B, C, D, E – klaster tworzą pojęcia z podkategorii: „imiona męskie” i „imiona żeńskie”

CH3: *Amelka, Nikola, Kacper, Marcelina, mama, tata, Wiktoria, Antek, Julka, Ola, Lena, Hela, Zosia*

Odpowiedzi poprawne: 11

Odpowiedzi błędne: 2

Analiza KS i PS: Amelka, Nikola^A/ Kacper/ Marcelina/ mama, tata^B/ Wiktoria/ Antek/ Julka, Ola, Lena, Hela, Zosia^C (KS = 3, PS = 6)

A, B, C – klaster tworzą pojęcia z podkategorii: „imiona żeńskie”, „określenia członków rodziny”¹¹

CH4: *Oliwier, Magda, Zuzia, jeszcze..., Nikodem, Remik, Paulina, Radek, Helena, Ewa, Marysia, Igor, no i..., Marcel, Michalina, Jan, Waldek, Iza, Zofia, Emilka i jeszcze...*

Odpowiedzi poprawne: 18

Analiza KS i PS: Oliwier/ Magda, Zuzia^A/ Nikodem, Remik^B/ Paulina/ Radek/ Helena, Ewa, Marysia^C/ Igor, Marcel^D/ Michalina/ Jan, Waldek^E/ Iza, Zofia, Emilka^F (KS = 6, PS = 9)

A, B, C, D, E, F – klaster tworzą pojęcia z podkategorii: „imiona męskie” i „imiona żeńskie”

CH5: *Ok, to zaczynam, Patryk, Nikola, Michał, Filip, Zuzia, Natan, Nikodem, to z mojej klasy wymieniam, Martyna, Natasza, Maciek, Kacper, Emil, Roksana, Natalia*

Odpowiedzi poprawne: 14

Analiza KS i PS: Patryk/ Nikola/ Michał, Filip^A/ Zuzia/ Natan, Nikodem^B/ Martyna, Natasza^C/ Maciek, Kacper, Emil^D/ Roksana, Natalia^E (KS = 5, PS = 7)

A, B, C, D, E – klaster tworzą pojęcia z podkategorii: „imiona męskie” i „imiona żeńskie”

CH6: *Tymek, Kajtek, Filip, Antek, Wojtek, Wiktor, Michał, Majkel*

Odpowiedzi poprawne: 8

Analiza KS i PS: Tymek, Kajtek, Filip, Antek, Wojtek, Wiktor, Michał, Majkel^A (KS = 1, PS = 0)

A – klaster tworzą pojęcia z podkategorii: „imiona męskie”

CH7: *Kostek, Tomek, Ernest, Kordian, Janek*

Odpowiedzi poprawne: 5

Analiza KS i PS: Kostek, Tomek, Ernest, Kordian, Janek^A (KS = 1, PS = 0)

A – klaster tworzą pojęcia z podkategorii: „imiona męskie”

¹¹ Klaster nie jest zgodny z kategorią!

CH8: *Marek, Darek, Romek, Roksana, Martyna, Gabrysia, Hubert, Rafał*

Odpowiedzi poprawne: 8

Analiza KS i PS: Marek, Darek, Romek^A/ Roksana, Martyna, Gabrysia^B/ Hubert, Rafał^C

(KS = 3, PS = 2)

^{A, B, C} – klasterzy tworzą pojęcia z podkategorii: „imiona męskie” i „imiona żeńskie”

Analiza klasterów fonetycznych (KF) i przełączeń fonetycznych (PF): Marek, Darek, Romek/ Roksana/ Martyna/ Gabrysia/ Hubert/ Rafał (KF = 1, PF = 5)

CH9: *Filip, Ernest, Wojtek, Michał, Damian, Maciek, Patryk, Marika, Tomek*

Odpowiedzi poprawne: 9

Analiza KS i PS: Filip, Ernest, Wojtek, Michał, Damian, Maciek, Patryk^A/ Marika/ To-

mek (KS = 1, PS = 2)

^A – klaster tworzą pojęcia z podkategorii: „imiona męskie”

CH10: *Ksawery, Sandra, Dawid, Antek, Adrian, Robert, Rafał, Ela, Marcel, Michał, Lenka*

Odpowiedzi poprawne: 11

Analiza KS i PS: Ksawery/ Sandra/ Dawid, Antek, Adrian, Robert, Rafał^A/ Ela/ Marcel,

Michał^B/ Lenka (KS = 2, PS = 5)

^{A, B} – klasterzy tworzą pojęcia z podkategorii: „imiona męskie”

CH11: *Adam, Dominik, Barbara, Kornelka, Dawid, Oliwier, Miłosz*

Odpowiedzi poprawne: 7

Analiza KS i PS: Adam, Dominik^A/ Barbara, Kornelka^B/ Dawid, Oliwier, Miłosz^C (KS = 3,

PS = 2)

^{A, B, C} – klasterzy tworzą pojęcia z podkategorii: „imiona męskie” i „imiona żeńskie”

